

374.

B

810.09 p

DUBL. NOD. 78

Makša 20 šantimi

B

2585/1 R. Lindina

1557

# Andreews Needra kā rakstneeks

„Darba Balsis“ izdevums  
Rigā, 1925.

L-

B-

L. V. D.  
in. 162.325

V  
a  
F2219

28

Armijas spēestuve, Rīgā, Muižas ceļā 1.



## Andrews Needra kà rakstneeks.

Needra kà rakstneeks ir itin kà nogahjis no ftaturis. „Lihduma duhmu“, „Skaidras firds“ autoru ir apehnojis Needra, kà tautas nodewejs. Tagad wisi un wifur runà par latweeschu leetas nodeweju. Ir aismirstas „semneeta dehla“ deklamazijas par patriotismu, sin tikai to, ka ari semneeta dehls ir kopà ar wahzu awanturisteem zihīgi gabdajis par waschu falschanu semneezibai. Pateesibà ir diwi Needras: rakstneeks Needra un tautas nodewejs Needra. Pirmais Needra ir miris, bet otrs fehd zeetumà. Beeschi schee Needras teef fajauti un tad nu weeni grib ar rakstneeku Needru i s p i r k t tautas nodeweju Needru, un otri, turpretim, grib ar Needru kà tautas nodeweju a p e h n o t Needru kà rakstneeku. Kà pirmais, tà otrais usfkats ir nepareisi. Vai ari zit zehls kahds gars nebuhtu, tad tomehr, ja schis gars ir dublos wahr-tijees, winu tihrafu ar to nepadara zittahrtejais zehlumš. Drihsaf gan otradi: us zehlà dubli ir wairaf faredsami; no ta, kam wairaf dots, mehš waram ari wairaf prasit. Ja rodas zilweki, kuri „dashu skaištu seedu“ no dubleem grib nomasgat, tad schee zilweki ir gudri politiki: wini, fawàs firdis (un weens otrs ari darboš) buhdami nodeweki, grib apflehpt sawu kailumu ar zitreisejam „skaidram sirdim“. — Bet kas miruscho rakstneeku Needru grib apehnot ar nodeweju Needru, tas ar dara nepareisi. Preteja gadijumà dailais un zehlais nefad newaretu boja eet un isnihkt. Un isnihziba taf ir prestats zehlumam. Rapeh3 gan godigafais gimenes galwa newar palikt par besgodi? Tapat, tapeh3 rakstneeks, skaidra firds, newar palikt par noseedsneeku, par tautas nodeweju? Tas tà war notikt un noseef ar. Pirmo tapeh3 newar teefat, ja otrais, wehlfafais, turpmafais friht grehka. Tapeh3 mehš ar neteefa-

sim mirušcho rakstneeku Andreewu Needru un neisgahstīm pah̄r winu šcho deenu schulti, lo sakrahjīs tautas nodewejs. Peeeesim pee rakstneeka wišā zee-nibā un apstatišim winu tā rakstneeku. Un ja mums buhs rakstneeks jaiszel, jaaisstahw, darisim to, nebihsstotees no „tautas dusmam“. Otradi: ja rakstneeks buhs jawehrte semu, darisam to, nesaištōt šcho nowehrteschanu ar šchi rakstneeka turpmak paštrahdateem noseegumeem.

Rakstīt par mahkflineeku Needru n e a t f a -  
 r i g u ištirsajumu muhs speesch jau starp zitu taš, ka par šcho autoru walda wefela rinda diametrāli preteju flehdseenu. Tā pašihstamāis progresištis un „ušchnu duhrejs“ Andrejs Upits par Needru raksta šchahdi: „Leela talenta spehšs un gudriiba un šajuhšma runaja iš wina (Needras) pirmajeem darbēem . . . wišch pažehlās tā latweešcheem neredseti leels mahkflineeks un idejištis wadoniš. Darbi pažehla daritaju . . . Needra eeweda latweešchu rakstneezibu leelu pšichologištu un šabeedrīštu problemu pašaulē . . . Pirmo reiš latweešchu rakstneezibā pašrahbijās darbi ar tahdu dšilumu un plašchumu. . . išweidojās eewehrojāmā mahkflas pilnibā“. (U. U. Rakst. Wehštire 111. l. p.) Turpreti, Wiktors Eglits par Needru raksta šchahdi: „nowiršeens ar Needru preešchgalā muhsu literaturu ir wediš etištā purwajā . . . no Needras eerautā lubeneeziba muhsu mahkflas literaturā beš šchehlastibas aptarojama, jo galā wina nowed uš rašputjinišmu un taršanīšmu“. (Wikst. Egl. gr. par Needru 91. l. p.) Tee nepahrprotami ir diametrāli preteji flehdseeni. Un tā par brihnumu wišleelakāis progresištis tautas nodeweju zel debēšis, bet šamehrā konserwatiwāis jeb apolitištāis W. Eglits to gahsch no pjeđestala. Šagad, šur interese par tautas nodeweju ir leela, šur tautas nodewejs zenščas glahbtees ar „patriotišmu“, ar „wezā lihđumneeka dšeesmam“ u. t. t., ir jarod šinama štaidriiba par Needru tā rakstneeku.

I.

**Zilwetom japagurst bes staidras firds.**  
Stahstâ jeb romanâ „Staidra firds“ Needra  
istirjâ deesgan swarigu problemu. Stahstâ muhsu  
autors jautâ: waj ir peelaischams zilwetu darbibâ  
grehs, kaut ari augstaku ideju wahrâ, waj: tew  
nebuhs grehfot, kaut ari pafaule bojâ eetu. Un at  
bilde ir weena: „z i l w e t a m j a p a g u r s t  
b e s f f a i d r a s f i r d s“. Minetâ stahstâ  
Needra to peerahda.

Rahdâ pagastâ teef issagts pagasta walbei  
naudas flapis, kura wajaga atraftees 4000 rub.  
feltâ. Saglus nofer, noteesâ. Naudas pee sagleem  
gan neatrod, wini ari apgalwo, ka flapi naudas  
naw bijis. Ras naudu issadsis, paleef nesinams.  
Pehz 10 gadeem toreisejâ pagastwezakâ Osola meita  
prezâs ar jaunu, spehzigu mahkflas kaleju Rogu,  
kura tehws kâ kalejs ir peedalijees pee naudas  
flapja sagschanas un atlaufchanas. Osols ir goda  
wihrs pagastâ, teef no wiseem zeenits, dehls winam  
stude. Schis prezibas teescham buhtu isdewigas,  
bet te wis pagastis runâ, ka Roga ir mahziiees un  
fawu darbnizu — fabriku uszehlis par sagtu naudu,  
par naudu, ko zittahrt tehws issadsis no pagasta  
flapja. Tas Rogas un Osola meitas idealas  
atteezibas padara par smagam un ruhgtam.

Se, schajâ pagastâ pehz studiju beigfchanas  
eerodas jaunais Osols. Winam top mahja un  
Rogas schehl, winsch sah pehtit pehz wainigâ un,  
noskaidrojot wefelu rindu apstahlu, jaunais Osols  
nahf pee breefmiga flehdseena . . . proti, k a  
w a i n i g s p e e n a u d a s s a g s c h a -  
n a s i r w e z a i s O s o l s , w i n a  
t e h w s . Se nu konfliktis iszelas wisâ spilgtumâ.  
Ja jaunais Osols eet pa fawu atradumu zelu tahlak,  
tad sen apllusufê leeta top atdsihwinata: zeesch

wezais Osols, par furu neweens nedomaja, ka tas saglis. Moraliski zeesch ari pats sahdsibas atradejs jaunais Osols, jo winsch par sagto naudu skolots, zeesch wina mahsa, zeesch winas lihgawainis — Roga un galu galà zeesch jaunà Osola lihgawa — Magda, augsta un taisniga wihra meita. Ja, turpreti, jaunais Osols sawu atradumu n o k l u s è, tad zeetejos paleet tikai Roga, bet tà tà Roga no sagtàs naudas neta negin, tad weenigais — winam jazeesch no lauschu walodam. Eetschėjais zilweks, Rogas sirds ir tihra un skaidra. Bet noklusešana padara jaunà Osola sirdi neškaidru.

Ko tagad jaunajam Osolam darit? Eet pa pateesibas zelu? „Zit neschehliga ir pateesiba, šaka jaunais Osols, ka wina isposta dsihwibu. . . Zit wina ir augsta, zit nahwiga! Pateesibai par godu lai es te ispostitu tschetras dsihwibas, neweenam laba neatnesdams?“ . . . Uri zittahrtejais ismetleschanas teefnesis fon Sahrens (peh3 Needras raksturojuma goda wihrs) šarunà ar jauno Osolu eeteiz neeet Osolam pa pateesibas zelu, kirsch ir breefmigs un nejehdfigs. Sahrens šaka: „Zilwekam neklahjas elkeem kalpot. Uri pateesibas elkam ne. Tikai dsihwai un dsihwu daroschaj pateesibai meh3 drihštam seedus nest. Ša mana dsihwes gudriba. . . Peh3 manas pahrleezinaschanàs tas pareisatais zeesch te — zeest par wisu klusu un atlihdsinat pagastam notifuscho šaudejumu. . . weena wainiga dehl juhs nedrihštat nosodit trihs, tscherus newainigus lihds. Bet te tas katrà šinà tà isnahk. Jeb waj juhs domajat, ša juhsu mahsa, winas lihgawainis, juhs pašči un warbuht wehl kahds zilweks (juhsu lihgawa) ta nesajutis šahpigi, kas nahks pahr juhsu tehwu? . . . Še ir tikai weena isēja: lai mironi dus.“ Uri wezais Osols ir pratis šawu noseegumu lā nekā attaisnot, ar weenam domam winsch issakas šahhdi: „Darba isdoschanàs noseegumu attaisno. Darba neisdoschanàs ir noseeguma fods. . . Un es

tizu, ka mans darbs isdofees. Tizu, ka mans dehls buhs par aisstahwi nabageem un ta aismatfas manu parahdu, deldes manu noseegumu." Bij ari pascham jaunajam Osolam tuhkstoscheem motiwu, lai wifu noklusetu, lai fama tehwa grehtus neatklastu. Winam tikai „drusku, drusku bij jaatteizas no sawas pahrllezibas. Winam tik bij jatop par moralisku nulli un winsch buhtu laimigs. Un pee tam neweens nesinatu, ka jaunais Osols moraliski nulle. Tikai firdsapfina tshustetu reisam aufis: nulle, nulle. Wehlat ari ta apklustu. . ."

Un nekfatotees us wifu to, us wiseem tuhkstoschejadeem motiweem, kas runaja preti abstraktas pateefibas prinzipam, *O s o l s t o m e h r p a t u r a s k a i d r u f i r d i*, eet pateefibas zelu un atklahj tehwa noseegumu. Tew nebuhs grehtot, kaut ari tu un tawejee zeesch. Un jaunā Osola tuwejee un wina pascha karjera schausmigi zeeta.

Luhf, ko Andreews Needra mums sludina! Pah wifu. . . skaidra firds! Paturot scho pahrllezibu par U. Needru peegreesifimees wina leelakam darbam „Lihduma duhmi“ un paskatifimees, ta tur Needra scho swarigo problemu atrifina.

Kas lasijis U. Needras fahstoscho un zihnās pilno romanu „Lihduma duhmi“, tam spilgti atminā usglabajufes weena weeta no romana un, proti, tur insch. Strautmālis atmuhkē pasta somu un issog no tās wekfeli. Wisa moraliskā, wisa nerwu lihdsjuhtiba inscheneeram Strautmālim wina zihnā pret fon Sandenu schajā weetā dabū stipru treezeenu. Lasitajam schi weeta nepatihf. Romana kritisetaji loti beeschi issatas, ka Needras darbs jau zltadi leelishkis, bet Needram wajadsejis ta nebuht apeet scho wekfela sagchanu, wajadsejis bes ta itift. Deemschehl, schi uskata isteizeji maldas. U. Needra sawā romanā bes wekfela sagchanas nebuht newareja itift, jo pretejā gadijumā

nemas nebuhtu paschu „lihduma duhmu“. Kur lih-  
dumu dedsina, tur ir duhmi, un duhmi neschelligi  
tosch azis, apmiglo skaidro skatu. Kur malku  
zehrt, tur skaidas lez. Ta ir Needras dewise  
schaja romanâ un tavehz ari winsch to ir nosauzis  
par „lihduma duhmeem“. Tavehz tikai ari romans  
teef rakstis, lai parahditu garigi stipro  
Strautmali jeb garigi nelokamo, zeeto insch. Akmeni  
(„Semê“).

Lai iswestu sawu nodomu A. Needra par sischetu  
romanam ir nehmis popularo ideju — zihnu starp  
semneezibu un muischneezibu. Semneeka Strautmala  
dehli zihnâs pret muischneeku son Sandenu u. z.  
Needra mums rahda, ka no muischneeku pahrestibas  
Jekabs Strautmalis palizis par frogâ brahli un  
atrebeju-dedsinataju. Schahdu zelu autorâ neatfihst.  
Ari Wahrpinu, mescha dedsinataju, Needra—pilnigi  
pareisi — neatfihst. Ir diwi raksturi, diwi wihri,  
furu pusê nepahrpotami ir A. Needras simpatisas.  
See ir: mahzitajs Strautmalis un inscheneers Straut-  
malis. Mahz. Strautmalis ir moralists. Ar  
wahrdeem, ar firds skaidribu winsch grib fahst ne-  
treetnos son Sandena darbus. „Us wina (schi mo-  
ralista) zela=rahditaja skaidri ir redsami melnee  
burti: wifu, waj neko.“ Tas, ja patihl, ir jaunais  
Ofols. Prinzips te ir wiss un pahrejais nekâs.  
Pee kapa, kurâ gulda son Sandena upuri, wezâ  
Ahholtina meitu, mahz. Strautmalis tura isnihzinofchu  
runu par son Sandenu. Un atbilde us scho runu  
ir mahzitaja tehwa islitschana no rentes mahjam.  
Son Sandens to wezajam Strautmalem ari noteikti  
pasaka: gribi, dsihwo sawâ mahjâ, bet tikai sawaldi  
sawu dehlu, lai dehlis eet us zitu weetu. Tehws  
padodas Sandenam un grib panahst dehla aisee-  
schanu us zitureeni. Bet dehlis ir nelokams: „Nê,  
tehws“, skan atbilde. „Un kaut ar tew un tawejeem  
jazeesch, tad tomehr skaidrai firdij ir ja-  
paleef un pateefiba jafaka lihds galam.“



Bet „Lihduma duhmos“ U. Needra wed uf  
 fkatuwes ari otru Strautmali, inscheneeru, zeetu la  
 afmeni, bes sentimentalitates. Inscheneers zehrt  
 lihdumus un taifa duhmos. Un inscheneeri muhsu  
 autors labi sihmè. Tas ir darba wihrs. Wina  
 rolas nekaunas tulsnu, ja wajaga, zehrt blankas  
 (dsirnawàs), ja wajaga, tas flauka eelu (pee weza  
 Mahrtina). Un dsihwibu tas prot kihlam list, ja  
 darba ideja to prafa (purwu pahrbrist). Insche-  
 neerim Strautmali naw naudas, bet ir saprahts  
 un griba. Winsch isrehkina un ispehta, fur wis-  
 isdewigaki ir jauno dselsszelu wilft. Us schis kal-  
 fulazijas pamata inscheneers slehds ahrfahrtigi isde-  
 wigus lihgumus ar apfahртеjam muischam. Pehz  
 dascheem gadeem. ja Strautmali lihgumu war  
 realiset, muischneekem ir jaisput la pawasara snee-  
 gam. Un muischneeki to pamana tikai tad, tad jau  
 par wehlu. Wini leel inscheneeram desmitedadus  
 schkehrschlus zela, noteel nifna fazihkste. Un schaja  
 fazihkste inscheneeram naw lihdselku, fur buhtu ne-  
 leetojami. Truhst naudas, winsch no pasta somas  
 issog wefeli, fadedsina to. Saja pat brihdi winsch  
 peemahna sawu lihgawu, runa tai nepateesibu.  
 Wajaga — winsch dser kopâ ar bankereem, un  
 doma pats pee sewis: ...„pee darba, nu lai man ta  
 nauda buhtu waj jasog.“ Un inscheneeram wehl  
 wajaga naudas un winsch gataws pahrdot sawu  
 mihlestibu. Winsch eet pee bagatâs bardamas-dsee-  
 datajas Salwi jdses, triht pee tas kahjam, well no  
 pirfta sawas lihgawas gredsenu un bahsch to pirfta  
 bardamai, folas to pre. et. Un tas wifs noteel 70  
 tuhst. selta rublu dehl. Inscheneers fajuhet pehz  
 wifa ta „itin la kahdus eelschejus pahrimetumus,  
 itin la netihribas pee rolam un drehbem...“ Bet  
 „itin la“ preeksch inscheneera tomehr naw nefas,  
 wina darbs uswar winsch muischneekus isdsen  
 beidsot apprezè sawu agrako lihgawu, furas gredsenu  
 tas mauza uf pirfta zitai par 70 tuhst. rub.

Weegli šaprašt, te mums darīšana ar amorālisku zilvēku. Morāli viņš seido darbām un šābrībai.

Domājot tikai par inženiera nekādro širdi, mums itin kā no viņa jānošķiras. Bet A. Needra ļoti labi prot motivēt inženiera šķūsi, viņš nostāda inženieri tādos apstākļos, tā šābešē krasas darba nepieciešamībai, ka inženiera atkāms šķūsi tomēr īslekas pēnēmama un pareisa. Un tas arī ir Needras ušdewums „līhduma duhmoss”. Višas autora šimpatijas ir inženiera Štrautmāla pušē.

Romāna beigās Needra šawed kopā mahzītāju Štrautmāli (škāidro širdi) un inženieru Štrautmāli (atkāms širdi). Mahz. Štrautmālis reds, ka goda wihram, wezajam baronam, kurš wehl dšihwoss leelakāis 3—4 g., ir jāatstāj muiša. Viņš šajuht wezā wihra šahpes un luhds šawu brahli, lai tas ir šehliģis un neišdsen wezo baronu pirms wina nahweš. Uš to inženierš atbild: „wina diwu, triju gadu dehl es lai nomestu projām wīfu šho šapitalu, wīfus šhos dabas spēhkus, kas tikai šlīnka un neprateja rokās ir nedšihwil ...kas reis buhs manās rokās, to wini atpakał wairš nedabūs, lai wini dšihwo waj mirst..” Un mahzītājs nesaprot šawu brahli. Viņš īššauzas: „bet tadēhl tad tas jādara tīl bešširdīgi?”

Teša, inženierš uš wīšas līnijas rīhkojas bešširdīgi. Bet par to arī viņš ušwar. Štrautmālu tehwu, kuru šon Šandens īšlīka no mahjas pateizotees dehla škāidrai širdij, inženierš Štrautmālis eelet atpakał mahjā pateizotees šawai bešširdībai.

Šalīhdšīnot Needras stāhstu „Škāidra šķūsi” un „Līhduma duhmi” mums jānahl pēe šlēhdšēena, ka Needra šludina diwas diametrāli pretejas pateesības. Stāhstā viņš teiza: „zilwēkam jāpagurš beš škāidras šķūsi”, bet romānā viņš šludina:

## Zilweks uswar tilai bes skaidras sirds.

Stahstā Needra šafa, ka naw peelaišhams zilweta darbībā grehts, kaut ari augstākas idejas wahrdā, bet romanā Needra rahda tā j a g r e h t o darba un ikdeenās ideju wahrdā. (Tikt pee kapitāla, tehwu un brahli eelikt leelās mahjās, otru brahli eelikt labi trefnā mahzitaja weetā, leekas, teefcham ir pilnīgi ikdeenīškās leetas.)

Schee Andreewa Needras diametrāli pretejee usfkati ir isfkaidrojami ar to, ka Needra, redsedams skaidras sirds besauglibu, m a i n a šawus usfkatus un sihmē zelus, kuri atlauj leetot wišadus lihdsellus, lai tilai šasneegtu eedomato mehrki. Rakstot „skaidru sirdi“ Needras usfkati nebij nobreedušchi, bet „Lihduma duhmōs“ mehš jau redšam noruhditu praktiki.

Kuršch no šcheem Needras usfkateem pareišaks, te neistīršasim. Vēhž muhsu domam abi šchee usfkati ir n e p a r e i š i. Skaidras sirds usfkats ir nepēezēšhams mahzitajam, kad tas runā no kanzeles un bar šawu draudsi. Bet tillihdš ka šchis pats mahzitajš kaphj no kanzeles nost, ta winam japahrwehršchās ikdeenās dšihwē par zilweku, kam wišš atlauts, japahrwehršchās par inscheneeru Strautmali. Bet inscheneera „morale“ ir galīgi nepeenemama.

## II.

**Punktineekš.** Needra šawās dšejās ir stīpri šentimentāls. Wišpahr, leekas, itkā Needra ir wairaf juhtu, sirds zilweks. Bet tā tas naw. Needras stīprā puše tairni ir domāšhana, waj pareišaki, tahda domāšhana, šo šauz par punkteerešhanu. Needra ir leelš punktineekš. Wišos Needras darbos mehš redšam zauri punktineeka garu. Še šchi ihpāšhiba šaweenojas ar leelām šlepenpolizista, te ar lomeršanta dahwanam un reišam ta prot melnu pahrtaišit par baltu. Dašchās peršonas šawos darbos Needra ar šcho punktineeka garu ir gaušcham špilgti apweltiis.

„Staidrà firdi“ leela punktineeka dahwanas U. Needra ir peeraktijis ismellešchanas teefnesim fon Sahrenam. Tur mehš redsam, ka winsch pehz alus turwja, pehz peemihhta sneega ussin wainigos. Tapat ari weikli winsch saglus nofer. Wina štats ir ašt greefigs un wišu redsoššs. Katru wainigà gihmja wibraziju tas nomana. „Lihduma duhmos“ šchis afàs prahta ihpašchibas ir peetehtlotas fon Sandenam un ari inscheneeram Strautmalmim. Uri Sandens weikli nahf us pehdam šchuhna dedsinatajam un zihnà pret inscheneeri ir teescham wirtuoss wisšinis. Sin winsch, ka inscheneeram naudas truhsti, sin naudas awotus, weikli aistawè naudas ismatfas, isjauz kreditus. Tas ir schaja sinà ihstš welns zilwefa isflata. Tapat inscheneers Strautmalis ir punktineeks, kurfch prot isdewigu lihgumu noslehgt. Uri inscheneers pareds, ka wina weffels ir Sandena pasta šomà, rihkojas tihri kà rutinets blehdis pee pasta šomas atmuhšeschanas. Schis ihpašchibas ir pašcha Needras ihpašchibas. Sahrens, Sandens, inscheneers ir Needras gara behrni. Sewischki wirtuosi Needra parahda schis sawas špehjas „Šautas nodeweja atminàs.“ Še juhsu preekschà nostahjas ahrlahrtigi weikš zilwets, kurfch rokas schauda us wišam pufem, kà gada tirgos daschadi „šfunstu“ rahditaji. Schajàs atminàs winsch apraksta, kà tas weentahrschus karawihrus peemahnijis, kà flehpees basnizà, kà gatawojees us isbehgšchamu, kà galu galà isbehdšis no komunisteem, kà pahrgahjis leelineeku fronti. Še peewedišim kahduš israftus no „atminam,“ kur Needra apraksta sawus prahtojumus pehz „nosagschanas,“ kad to wed projam no Leepajas. „Šomehr, lai isleetotu katru isdewibu poliziju ušturet us muhsu pehdam — raksta Needra — es, par grahwjeem lekdams arween špehru šolus tà, ka šahbaki škaidri nospeedàs grahwmalà . . . es kahju allasch liku tà, ka pehdas lai nahktu redsamas . . . tam pašcham noluhkam ismantuju kurmja rakumus.“

Wed Needru Leepajas juhrmalâ garam gar afu, Needra tuhlin punktээрè, fаf', te war paslehptees un isbehgt. „Atminas“ par to rakstis tâ: „es apstatiiju skolas aplahrtni . . . Manu usmanibu fewischki peewilla aka ar wahku! Es nebuhtu wilzinajees isdewibas brihdi ari tai paslehptees, fahdu fahrti lihdsanemdamis, lihds fargi, mani melledami, buhtu aishgahjuschi tahlaf.“ — Leelineeku laikâ Needra, pahr fronti brauzot, leelineeku komitejam usdo- das par bishkopibas instrukturu. Gebrauzot fahdâ muishâ, fur leelineeku komiteja, rewolweri tas eebahsch fehtâ. No rihta prombrauzot tas stahsta, fa wafarnakt pametis zimdu un eet to mellet, lihds atrod rewolweri. Râ no scheem peemehreem redsam, Needra ir daschadu stiku un niku pilns, punktээрè winsch wifur un wifados apstahflos.

„Tautas nodeweja atminas“ wehl weenâ sinâ ir labs „mahfflas“ darbs un, proti. tur Needra ar f a w à m p u n k t i n e e k a f p e h j a m f e w i i s t a i f a p a r i h s t u w a r o n i, z e e t e j u u n z i h n i t a j u. Needra raksta: „Leelineekeem eenahkot es paliku Rigâ ar noluhku (starp zitu): es gribeju pahrleezi- zinatees waj ir eespehjamis nodibinat partisanu pulzinus leelineekeem aif muguras . . . Sekihlaju fawas Zehsu mahjas (tur?), lai tiftu pee naudas. Sagahdaju sirgus un pajuhgus, ari drustu eerotschu; bes tam aifrunatas tifa daschas fastes ar flintem un muniziju, apmehram fahdeem 170 wihreem. Weenu dalu eerotschu un munizijas es glabaju patis.“ Tu, fo juhs teiffet — waj Needra naw ihstis waronis? Seescham tâ, ja tifat tas wifs no weena gala lihds otram nebuhtu falti meli. Schis punktineets prot pat mahjas eekihlat leelineeku laikâ, eerotschus, sirgus un pajuhgus apgahdat. Rapehz tad Needra wifu to nedarija pirms leelineeku eenahfchanas?

Ur schahdam un tamlihdsigam leelibam „Tautas nodeweja atminas“ ir pahrpilditas. Needra tur

tà prot isliktees, tà islaweeret, tà eestahstii, ka zil-  
 wetam, kas to nepasihst, ir gandrihs waj janotiz.  
 Un reis nu „atminâs“ islikshchanâs, lasitaju apzel-  
 schana ir galwenais, tad rodas jautajums, waj  
 Needra sawus stahstus un romanus ar naw tà  
 weikls punktineeks isgatawojis? Warbuht Needra  
 ar punkteerschenu, islikshchanos taifa sawas juhtas  
 un firdi? Un, leekas, ka pa dalai tas ir tà. To  
 starp zitu mehš redsam no kahdas Needras weh-  
 stules, rakstitas Wiktoram Eglissham. Wehstulê  
 Needra raksta: „Tikai no Deewa puses nesahkat  
 manas „mahkšlas“ apspreest pehz „Lihduma duh-  
 meem.“ **See kuhpinati ar nodomu preeksch**  
**apakshejeem 10.000.**“ (W. Eglits par Needru  
 17 l. p.) Ko juhs teiksat? Ja jau pats Needra un  
 pee tam par sawu labako darbu to saka, ko tad ziti lai  
 saka par Needras masal spilgtakeem darbeem? Waj  
 toš tif naw pagatawojis weikls kurpneeks ar sawam  
 punktineeka spehjam? Par dascheem Needras dar-  
 beem to drošhi war fazit. Tâ „weza lihdumneeka  
 dseefmas“ ir tihscham rakstitas lasitaju mulkoschana.  
 Uri tas apstahkliš, ka Needra, tà to redsejam  
 „Skaidrà firdi,“ tehlo weenu firdsusflatu un „Lih-  
 duma duhmos“ pretejadu domu, norahda uf  
 to, ka punktineeka dahwanas te leelakâ waj masakâ  
 mehrâ ir darbojuschâs. Wehl nepeemiršim to, ka  
 Needra sawus darbus ir rakstijis tad, kad tam  
 naudas wajadsejis. Ir weseli laikmeti, wairaki gadi no  
 weetas, kad Needra neraksta itin neko. Tâ tad,  
 dailliteratura naw Needram nepeezeeschama. Punt-  
 tineeks, domatajs peemehrojas loti brihwi, raksta ko  
 grib, tà grib un kad grib.

III.

**Zeeniba pret baroneem.** Needras darbeem  
 ir wehl weena raksturiga un ahrfahrtigi azis frihto-  
 scha pasihme, proti, Needra baronus tehlo  
 wifâ augstzeenibâ. Needras mihsuli, tà jau-

An' islaweeri, komes nerakstij, kas ir waj sijs nardas?!  
 ellan leiwos, ka owo reccesojas autros tam ir  
 pãrãw rãjs "punitrics"!

Needra eilona atariseu nmižnizno (Vestale) bet ne  
 nmižnizno kã tãrtu.

nais Osols, inscheneers Strautmalis tomehr ir sehni un pasuhd tahdu wihru preekschâ fâ fon Sahrens waj fewischki wezais Westfals. Ur leelaku zeenibu un godbijibu reti pret ko tâ war isturetees, fâ Needra isturas pret scho baronu. *Ein mullig-rar-spiel!*

Wispirms baroni teel tehloti, fâ stingra, nelokama rakstura zilweki: wihrs un wahrds. Dirlahrt, baronu wezâ paaudse Needras azis ir taifnigi un lehnigi zilweki. Treschlahrt, baroni ir nostahditi fâ gudri tehwi un padomu deweji wisâs firds leetâs. Zeturtlahrt, Needram ahrfahrtigi patihf atraftees baronu fabeedribâ fâ dehlam, fâ audseknim. Ratrs kompliments, kas nahf is baronu mutes, ir fâ medus uf luhpam inscheneera Strautmala autoram.

Adealatu zilwetu par wezo baronu Westfali, pehz Needras raksturojuma, gruhti eedomatees. Barons ir lepnis uf sawu dsintu. „Westfali parahdus maffâ,“ faka barons par fewi un dsintu. „Wezais Westfals ir stipri apdomigs zilweks. Ratru jaunū leetu wiensch trihs reises apflata no wisam pufem, pirms tai eet tuwumâ.“ Barons farunâ ar audschu meitu Mariju ir tehlots fâ loti faprahtigs un peenahlumu apsinofchs zilweks. Mahzitajs Strautmalis ar leelako zeenibu isturas pret wezo baronu, barons to pamahza wisadâs litstâs un flismâs. Pret saweem apafschneekeem barons ir leelischkis: „Waj tu man wari minet jel weenu no Westfala wezajeem darba (!?) beedreem — wajzâ barons wezo dsirnawneeku — fursch uf wezumu deenam buhtu palizis bes maises kumofa? . . . Tu paliksi dsirnawâs, zil ilgi tew pascham patihf, reis es tew wahrdu esmu dewis.“ Jaunâ barone faka pat sawam tehnam: „mehs tatschu neefam neweenam launa darijusch, tehws, kamdehl tad lai mums buhtu kahds eenaidneeks.“ — Uri Luzija, jaunâ barone, ir wisa laba kopaudums, wina ir: behrens, schehlfiridiga, gahdiga, ziteem pakalpiga

„Skaidrâ firidi“ jaunâ Osola lihgawas tehws

(ari wahzeetiſ) ir lihdſigs wezajam Weſtfalim: tai-  
fniġs un goda wihrſ. Uri iſmelleſchanas teeſneſiſ  
ſon Sahrenſ ir iſzilus perſona, ſtingrſ, inteligentiſ.  
Sihmigi ir ari taſ, ka Needraſ waroni ſew par lih-  
gawam iſtraugas „augſti ſtahwoſchaſ“ meitaſ: Lu-  
zija, Magda. Buht paſchâ muifchneeku ſabeedribâ,  
buht lihdſigam ar muifchneekem — ta ir laime, kuru  
karſti Needra aprakſta. Pat inſcheneeram Straut-  
malim naw nekaſ pretim maiſiteeſ pa ſcho „augſto“  
ſabeedribu. Eeſer inſcheneerſ ahrſemju wihrnuſ, pa-  
ſtaigajaſ un paſwejojaſ loſpâ ar baroneem. Mahzi-  
tajaſ Strautmaliſ pa Swirgſda muifchu ween buhtu  
dſihwojiſ. Tur labaſ meitaſ, labi ſlahtſ galdſ,  
ſkaiftaſ egleſ, labi ſirgi, baroni to zeeni.

Un pat Sandenſ ir wihrſ, pret kuru juht Nee-  
dra zeenibu. Bet Sandenſ taſ ir neleetiſ. Wiſch  
katru ſkaiftako latwju meitu pawed. Behrnu winam  
pilnſ pagakſtſ. Wiſch ari ir taſ, kaſ inſcheneeram  
Strautmaliſ leek wiſuſ ſchkehrſchluſ zelâ. Wiſch  
neſcheho naudaſ, lai iſputinatu jauno uſnehmeju.  
Mahzitajaſ Strautmaliſ neweenu ween reiſt baſnižâ  
no kanzeleſ teeſâ ſon Sandenu, par pehdeja ne-  
ſchkihſtibam. Un ſchiſ neleetiſ prežè pehž wežâ  
Weſtfala meitaſ, Luzijaſ, mahzitaja Strautmala pla-  
toniſkâſ lihgawaſ. Un Weſtfalſ, ſchiſ Needraſ ide-  
alſ, ir laimigſ par ſcho iſwehli. Needra ir pratiſ  
Sandenu tâ iſmahlet, ka preekſ ſtatiteeſ. Uri patſ  
mahž. Strautmaliſ newar nozeeteſ neapmellejiſ  
Sandenu. Wiſch blaſuſ Sandenam juhtaſ aplai-  
motaſ. Apmeklè ari mahž. Strautmaliſ Sandena  
kaſhaſ, kaut gan wiſch tur ir pilnigi leeka perſona  
Neweene gar winu neintreſejaſ, iſnemot kaſdu puſ-  
turlu wezeni, kurai mahzitajaſ tâ lakejaſ laiku paſawè.  
Teefcham, newar ſapraſt, ko Strautmaliſ mellè ſon  
Sandena kaſhâſ?! Wehl komiſtakaſ ir mahzitaja  
Strautmala ſtahwoſkiſ, kad tam jaapſweiz Sandenſ  
ar lihgawu (paſcha agrako ſimpatiju) kalpu un ſem-  
neeku preekſchâ, to ſemneeku preekſchâ, kureem wiſch



zittfahrt spredikus par Sandenu teizis. Un lafejs to dara. Glaimo Strautmalis, tã jau mahzitajs, teem kam ta wara. Needra, wesoams mahzitaju us fahsam, ir gribejis tikai parahdit zil zehla ir baronu fabeedriba, zil patihkami tur ir eelihst un ar fur lam wezenem farunatees. Behz wisa ta ar pilnigu teesibu fon Sandens us Needras waroni war fazit un faka: „Mehs tomehr beidsot fapratifimees.“

Un kapehz lai ari Needras waroni nesapraftos ar wahzu baroneem? Needras un dalas latweeschu fabeedribas (fahrleeschu) azis muischneeziba bij ideals, mehrkis. Sirds dsilumos muischneeziba, muischneeku meitas, muischneeku fabeedriba bij wifs. Tapehz ari Needra muischneezibu idealise, galigi pahrsphile, deewina. Needra nejuht wis pret baroneem, pat semneeku meitu pawedejeem, reebumu, bet zeenibu. „Lihduma duhmi“ teef kwehpinati, lai latweeschu firdis noruhditu, lai tee tiftu pee muischam un par muischneekeem.

Turp trauz Needra . . .

Ja tagad falihdsinam Needras tehlotos latweeschus ar dischziltigo junkuru ginti Needras raksturojumã, tad latweeschi — fauns lasit — ir iskeh moti un isahkstiti. Pat wiszeenijamakais latweetis, jaunã jurista tehws, ir apsadstis pagasta naudas lahdi. Otrs energiskais latweetis, mahflas kalejs, nebuhdams saglis, nes us faweem plezeem sagla juhgu, behg no zilweekeem, faunas no sewis. Strautmali — wisi — ir pahrsheidfigas dabas, nenoswehrti. Tehws fit dehlam, kandidatam, ar pahtagu. Inscheneers fit fawam brahlim Jehkabam ar pahtagu. Dehli negahda par tehwu, tehws atstumj dehlu. Zaur weenu brahli baroni grib apzelt otu brahli. Mahzitajs eet peerunat inscheneeri. *Attasst ausis un aain!* Ur wahrdu, gimene nefateef fawã starpã (Tehlota tã pretstats baronu gimenei). Rahds zits latweetis ir mescha dedsinatajs. Beedribas namã puhlis usgawile mahzitajam, bet tikpat labi ari Sandenam. Tehwi un mahtes at-

Handwritten note on the left margin: *Needraam tarung ba. Latritin latwisa melus. pun tuis latritin, pun ee Eray palyis.*

dod sawas meitas baroneneem. Tahds isskatas zaur Needras brilli latweetis, kaut gan Needra sewi skaita par wislatwiskako latweeti.

Jajautà pahrfrafejot Gehtes wahrduß: waj par latweescheem tew, latwju rakstneef, nefa laba naw ko teift? Waj tikai launs tew firdi par tawu tautu?

Un Needram ir tikai negatiws firdi par latweeti, Needra naw nazionalistis, winsch nefa rado-scha, nefa wehrtiga pee latweescheem neatrod. Wisß wehrtigafais, wisß dsihwais, zehlais, pehz Needras, ir baronos flehpts. Topet tà tee baroni, saka sawa „duhmu sprediki“ Needra. Laujeet mums pee baroneem eet, fauz Ralfnawas mahzitajs.

Turp winam ari zelsch! . . .

#### IV.

**Glehdseens.** Katram leelam rakstneekam ir sawa pamatdoma, firdsdoma jeb ideja, ap kuru wijas, kuru attihsta wina darbi. Jo kahds rakstneezibas darbs ir augstaku wehrtejamß, jo wina pamatdoma jeb ideja fareschgitata, dsilaki un plaschaki nostahdita. Tà, peemehram, Dostojewskim, Schekspiram ir loti dsila un plascha pamatdoma. Scho rakstneeku darbus war pahrlasit wairak reises un mehß tur atradifim weenmehr ko jaunu, baudamu un islobamu.—Tahdas ir leelu mahkflas darbu eesihmes.

Lubu literatura, turpretim, galwenam kahrtam atschkiras no mahkflas darbeem ar to, ka lubu literaturai naw pamatdomas jeb idejas. Lubu literaturgi ir tikai fabula, pee kam schi fabula asartistkos kontraschos nostahdita. Tà, peemehram, „Tarsanam“ pamatdomas gandrihs nemas naw, ir asartistka fabula, kura tahlak ejot pat atfahrtojas. Pat lubu literaturas mihlotaji otrreis „Tarsanu“ newar lasit, jo tas ir garlaizigi. Fabulas mihlotaji lasot beeschi mehds teift: nefakat, nefakat ar ko „romans“ beigfees. Un tiklihds ka lubu literaturas beigas, atrifinajumu dabu finat, tà lasichana naw wairs interesanta.

Andreewu Needru peeskaitit pee leeleem rakstneekem, kà tas kahdreis tifa isfleegts, newar. Needras darbu pamatdoma jeb ideja ir stipri weenfahrscha. Inscheneera Strautmala autoram bes jautajuma — waj mehrkis attaisno lihdseluss — gandrifs neka wairak naw. „Semneeka dehlà“ wehl ir otra ideja — kapehz laime saistas weenmehr ar nelaimi. Tad wehl ir daschas sikhlas idejinass ap mihlestibas deklam. Un tas ar ir wiss. Wisas schis idejas ir tif weenfahrschi nostahditass, beeschi ar prahta flehdseeneem motiwetas, ka Needras darbi lasas ahrtahrtigi weegli. Needras darbi, kà to mehds fazit, dsili uaw. Bet Needras darbos ir ari lubneezistais elements, kur fabula nem galigu pahrswaru. Utminesimees tikai weetu is „lihuma duhmeem“, kur Strautmalis weza Mahrтина meitass pawadits skreen us banku, lai nenokawetu terminu. Schi weeta atfewischli nemot jau ir stipri lubneezista.

Protams gan, peeskaitit Needru pee lubu rakstneekem newar, jo wina darbos bes asartiskas fabulas, kà to jau teizam, ir ari faturs, pamatdoma. Tikai, deemschehl, Needram, kà mehss to jau redsizam, schis faturs pahrtruhst. So, to weenà darbà Needra sludina, to otrà apgahsch. Tas ir weens no leelakeem muhsu autora defekteem. Kur rakstneeks patss few runà pretim, kà to Needra dara, tahdu peemehru literatùrã nemas newar buht. Sirdsufflats ir ta prisma, zaur furu rakstneeks apflata pafauli. Parahdibas ustiwehrtass zaur sinamu pamatusstatu tikai pahrswehrtass par mahsklas darbeem. Bet ja nu weenam rakstneekam ir diwas pretejas prismas, tad teescham isnahk absurdss. Issstaidrojama schi parahdiba ir tilai ar Needras jaunibas grehkeem. Rà jaunekliss tas gribeja buht sirdsstaidrs. Tad Needra dsejoja un rakstija. Bet, kà mehss aprahdijam, Needra masal ir mahkslineeks — wairak punktineeks. Un punktineekam Needram, sadurotees ar dsihwi, bij janoflauka no

lahjam flaidras firds asinis un jabreen purwâ, tã  
inscheneerim Strautmalem, lai safneegtu mehrki.  
Jaunella flaidro firdi Needra atstahja un peekehrã  
praktistajai dsihwei. Echo foli attaisnojot Needra  
farastija „Lihduma duhmus“, kuruš patš atsina,  
tã ar nodomu kwehpinajis.

Tã, muhsu preefshã nostahjã rakstneekš, kurfch  
(1) mahslineeka pamatdomu falausijis, kuruam naw  
punkta us tã stutetees. Tajã pat laikã schim rakst-  
neekam (2) ir leelaš punktineeka, maklera dahwanãš  
un beidsot schim rakstneekam (3) ir leela seeniba un  
godbijiba pret baronokratiju.

Kãš no tahda rakstneeka war isnahft? Isejot  
no muhsu apstahkleem schis idejãš war nowešt pee  
tautas nodeweja baronokratijai par labu. Eawã  
firdi (potenzijã) Needra jau bij tau-  
tas nodewejs lihds ar „Lihduma  
duhmeem“. Pahrpilditã firds, usfrahjusšs ener-  
gija tifa gaidija isdewigu brihdi, tad realizetees.  
Un tahdi brihšchi nahza un nu rakstneekš sehđ aif restem,  
pahrwehrtees par Needru tã tautãš nodeweju.

Darbs tew japadara (pee bagatibam jateef),  
„f a u t n a u d a t e w b u h t u w a j  
j a s o g“. Titlihds „lihduma duhmus“ Needra  
nostahjãš us schi weedolla, tã rakstneekš bij pah-  
rwehrtees par weikalneeku. Deemschehl, toreisejã la-  
sitaja publika to nepamanija, jo gudri rakstitaš  
romãš bija wehršis pret muischneezibu, bij ar „no-  
luhsu kuhpinats“. Un lasitaja nišnumš pret muisch-  
neezibu bij tik leelš, tã weenfahrschi tifa aisdaritas  
azis pret schim itin tã sikhajãm nebuhshanam, to  
Needra fludinaja. Wehl tagad, atrodotees sem ro-  
mana toreisejãš flawaš, mahza schos „weikala duh-  
mus“ školãš, eepotejot behrnos apšinu, tã tee sawu  
weikalu safneegšchanai war sagt, waj pasta somãš  
atmuhlet un dsihwẽ, ja wajaga, meklet lihgawaš  
nauđãš dehl. Mahzot Needras biografiju wišlabaki  
war redset, tã Needra praktiski wišu to ir iswedis zauri.

Virmais Needras nedarbš bij peefmehrefchandš idealajam grahmatu isdewejam J. Osolam, pahrnemot no pehdejā „Nustrumu“. Pehž tam Needra Osolu p e e f c h m a u z. Osolš zihnaš pretim. Needra teef isputinats. Wiš. Eglitš raksta: „Tā Needra tika isputinats no šawa konkurenta, bet Osolš par to no šoda ekspedizijas noščautš.“

Sahlatā dšihwe Needram norisinajas špredikuš fakot, kahrtiš spehlejot, andelejot. Ušnaktot pafaules karam kahrtiš un andele nem galigu pahršwaru. Pafaules kara laikā, kā azu leezineeki stahsta, Weetaltwas muiščā Needra apščmauz uš kahrtim itin wišuš kreewu ofizeerus. Wišuš toš Needra isgehrbj lihds kreelineem. Pat kahds no ofizeereem, pateizoteš leelajam kahršču spehlmanim, muiščā noščahwees. Ar faspehleto naudu Needra pehrš namuš, inventaru, pat dšellšzeluš uspehrš. „Un kaut šchl nauda bij jašog“ Needra teef pee bagatibam.

Schajā laikā Needra wišu šawu garigo ir isputinajiš, ismainijiš — muhšu preeščā ir g a r i g š i š w i r t u l i š. Bet šchis garigi krop-laiš, iswirtušchais, kaut gan baroneem taš wihratu ir kuhpinajiš, wehl pee muiščam naw tizis. Wehl winam ir par mas. Jo ir, jo gribas. Rodas isdewižš moments un Needra laišch darbā wišā pilnibā ari šawu trescho elementu—k a l p o t m u i š c h n e e z i b a i. Un muišchneezibai tahda zilwefa wajadseja, kūršč ir popularš pee latweešcheem (ne wišš šin, ka Needra trumpmanis u. t. t.), kūršč naw uš mutes kritiš, karam respekts pret muišchneezibu un karam naw škaidras širdš, resp., kūršč par maksu war darit itin wišu. Tahds bij Needra.

Muišchneeziba eezehla Needru par „ministru prezidentu“. Un Needra „waldija“. Šikal leelais punktineekš te bij pahršpekulejeeš. Wišč nedomaja, ka muišchneeziba ees bojā. Wišč nedomaja, ka 22. junijā pee Žehšim apweenosēes wišš šemneeki un bessemneeki, wiša inteligenze un wiša strahdneezi-



# Zaifraksts „Darba Balss”

isnakt divas reises nedelā  
otrdeenās un peektdeenās

„Darba Balss” atsaucas uz  
wiseem politiskeem un sabiedris-  
keem jautajumeem un ņeeds ņa-  
weem lasitajeem plašču eefš-  
semeš un ahrsemeš informaziju.

Aboneščanas maksa:  
beš peefuhtišanas

uz weenu mehn. . . . .	60 ņnt.
„ 3 „ . . . . . 1 lat.	80 „
„ 6 „ . . . . . 3 „	60 „

ar peefuhtišanu

uz weenu mehn. . . . .	70 ņnt.
„ 3 „ . . . . . 2 lat.	10 „
„ 6 „ . . . . . 4 „	2) „
„ gadu . . . . . 8 „	40 „

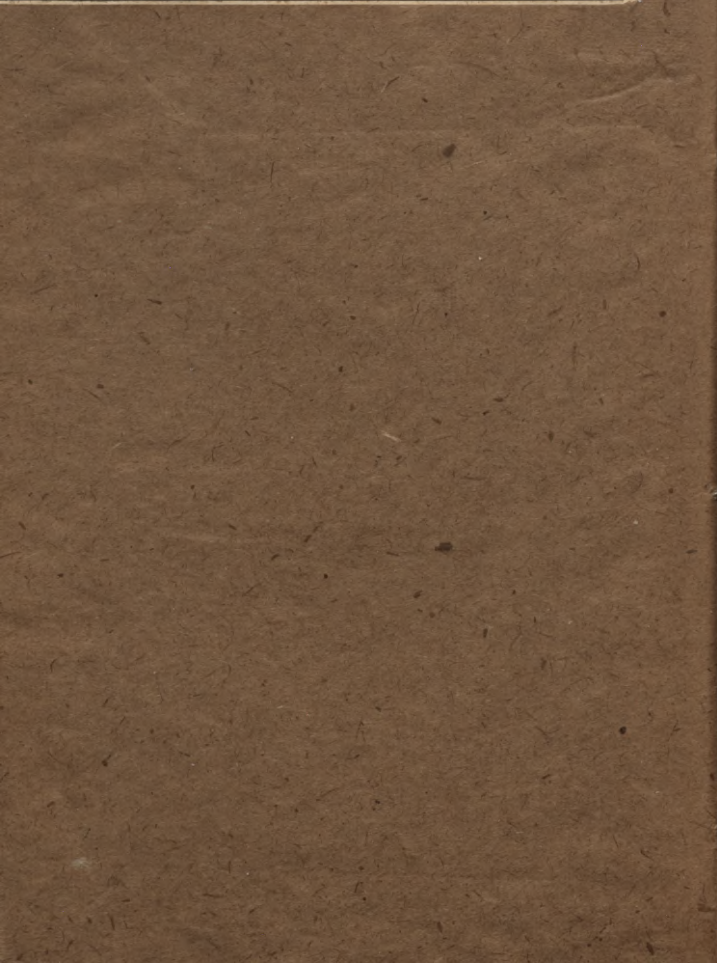
Aboneščanas maksu var eefuhtit ari  
pastmarkās waj sīhmogmarkās.

„Darba Balss” kantora adrese:  
Rigā, Merkela eelā Nr. 21, dš. 1.

6. FEB. 1925







24

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA



0309026621